

öbölbe (sinus) költözik. Télen, midőn a' Balaton befagy, a' jég alatt olly nagy sereget (tanyának nevezik a' halászok) kerítenek némelykor a' halászok hálójokba, hogy negyven, ötven szekeret is megterhelnek Gardával. Ezzel, ha bésóztatik, héring gyanánt lehet élni.

Végtére a' Balaton vizéről azt jegyzem meg, hogy abban szén-szesz vas-részetskéikkel egyesülve bőven találtatik, azért némelly tulajdonságival bír a' savanyú viznek; ettől származik, hogy azoknak bőre, a' kik abban fürödnek, öszvehúzódik, és megrántsosodik; hogy a' lovaknak, mellyek lábaikat abban egynehányszor áztatják, körme nagyon töredékeny leszsz, és ha tsak valami zsirral meg nem kenetik, megrepedez.

N. J.

5.

A' Keszthelyi Helikon.

Ezen nevezet alatt üllötte a' Hazáját, és koronás Királyt egyképpen szerető, lelkes és tehetsz Hazafi, Tolnai Gróf Festetics György, Ferencz Királyunknak születése' napját Keszthelyen ezen folyó esztendőnek, Februáriusnak 12-én. — Mig mások, sorsaikra, állapottyokra nézve Festeticshez hasonlók, de szíveikre lelkeikre nézve igen is különbözök, Ferencznek, az ő népei szeretetét és tiszteletét olly nagy mértékben megérdemlő Fejedelmünknek, születése' napját talán sokkal nagyobb fénnel, pompával, robajjal, és így bizonyosan több költséggel üllöték; addig Keszthelynek Geniális Ura némelly meghívott mind két nembéli szomszédinak társa-

ságában, ha nem annyi füsttel is, de bizonyosan nagyobb hazafisággal, és magyar nemzetiséggel, nagyobb szívvel és lélekkel, a' közjónak nagyobb előmozdításával, és mind a' Nemzetek, mind Királynak nagyobb hasznával, jelentette ki mind hív jobbagyi, mind hív és erős hazafiúi szeretetét, és tiszteletét. —

Az volt, 's az lesz minden időben a' jó, igaz, és bölcs magyar Hazafi, a' ki a' Hazának, és a' Haza' koronás Fejének, egy ugyan azon mértékben érzi, gondollya szeretetét, boldogságát; egyképpen műveli, segíti, emeli javát, szerencsét, hatalmát, dicsőségét. Ez a' magyar Constitutionnak igaz lelke; ez tartotta fenn nyolcz századok óta, olly sokféle külső, és belső veszedelmek között, mai napig a' magyar Nemzetet. Illyen lélek tartott fenn más nemzeteket is több kevesebb különbözéssel, kisebb nagyobb mértékben, az időnek folyta, és a' Nemzeteknek különböző természete szerint. Megeczáfolhatatlan bizonyosságai ennek a' régi, és újabb időkben a' Világnak történetei által; a' Nemzeteknek történetei egygyenként. Legnagyobb bizonyossága ennek a' legújabb idő: Illyen hazafiságnak, a' Nemzetnek Királyaival való szoros egygyetértésnek, erős összefogásnak míve az, a' mit ezen Világ-háborúban az Angolok ténnek, és a' mit méltán csodálunk. Illyen hazafiságnak lelke, és míve az, a' mi a' boldog emlékeztető Maria Théréziát egész Európa által ostromlott Trónusán szerencsésen megtartotta; — a' mi a' népeit szerető, és népeitől viszont szeretett Ferencz Császárt, noha a' Félvilág ellene törekedett, ámbár őtet is a' szerencse egy ideig üldözöbe vette, utóbb még is nagyobb fényre, és dicsőségre emelte, mint Hapsburgi Ösei közül akármellyiket, — a' mi az Ausztriai, több országokból, 's nemzetekből álló

Birodalmat meszszebb terjesztette, és nagyobb hatalomra emelte, mint az valaha volt. — Ezen hazafiságot-levetkezése ragadta a' Franczia Nemzetet arra, a' mi szemeink előtt történt: arra, hogy a' Nemzet az ő Fejét lábaival tapodván, a' legdühösb emberi indulatoknak ragadománnya lett; a' balúl érzett szilaj szabadságnak, és balra magyarázott egygyenlőségnek zászlója alatt önön magát emésztette, a' többi Nemzeteket, sőt az egész emberiséget felzavarta; — hogy ezen tévelygését látván, ellenkezőbe rohant, és egy ádáz, Revolútió szülte, hadnevelte Férjfiúnak rab módra lábaihoz borúlván, magát Tyránn kényei által letapodtatni, és emésztetni engedte, sőt az egész formáltt világot az ő szerencsétlen, és méltatlan emberi sorsára hódítani segítette; míg végtére, ugyan ezen bölcs hazafiság által megszabadittatván, ismét a' többi nemzeteknek szerencsésebb sorsában részesülhetett. Ilyen hazafiság az, mellyel a' Nemzetek, és az ő Fejedelmek hosszas és nagy áldozatokkal tett tapasztalásaik után magoknak a' lehető emberi boldogságot, Constitútiók által megszerezni most rendre törekednek. —

Mert az nem hazafi, a' ki a' Nemzet tekintét félre tévén csak a' Nemzet Fejének kedvez; az hizelkedő, és csak magát szerető és kereső. A' nagylelkű Király az ilyen alacsony légsereget, melly csak a' szerencse' napfénnyében zsi-bong körülötte, megveti és meszsze üzi Trónusától, mellyen Ő a' Nemzettől kezébe adott szent Igazságnak, és a' sorsokat osztogató Fővalóság-nak képét viseli. Sem az nem hazafi, a' ki a' Nemzet Fejének tekintetét, és tiszteletét megtagadván, hanyat-homlok a' Nemzet-testnek salak kőnyeit tölti: az eszelős, hasonló a' mérték-telen ivóhoz, ki az egyéberánt erőt adó, tápláló,

és lelkesítő borból annyit iszik, hogy utóbb az egész testnek egészségét, és nyugalmaát feldúllyá. A' bölsebb Nemzet az ilyennel úgy bán, mint egy izgágát szereszhető részeggel.

Láttuk a' régi és újjabb időkben, mik voltak a' Nemzetek Fő nélkül? — egy magát szilaj kényneinek ingerei szerint öszvemarczangoló, széllyel tépő, s magát megemésztő örültt dühös embercsoport. Láttuk, mik voltak a' Fejedelmek, a' nemzeti alkotványoknak letapodóji? — egy olly szabad kényneinek ingerei szerint garázdálkodó Bajnok, ki utóbb többnyire mindég gyalázattal lépett le a' világnak színéről. Láttuk, mik voltak a' népeikkel öszvehangzó, öszvefogó Fejedelmek, és viszont? — az emberi nemnek dicsősége, csudája, egy emberi mód szerint lehető Bölcsnek, Jónak, Igaznak tiszteletre méltó képe. —

De ezen kicsapás után térjünk ismét vissza Keszthelyre, hol az érző és gondolkodó Magyar-nak lelke minden szépben, jóban, és hasznosban az előmenetelre törekedése, látván, örömmel kirepül a' nagy Világnak színére, hogy ott az egygyenként és Nemzet-testben élő, munkálkodó jeles embereket szemléllye, vizsgállyá, — magát, és Nemzetét velek öszvevetvén a' miben több jóval bír, magát boldogabbnak érezhesse, a' miben fogyatkozását és hátramaradását láttya, a' dicsőséges czélokra jutott nyomdokokat ő is Géniusza szerint követhesse, úgy mint ember, úgy mint Polgár és hazafi, 'a' úgy mint Tudós, és művész, a' kitől mi kitellik, és a' mint ki miben gyönyörüségét talállyá. Ezen Kiráallyát és Nemzetét szívében hordozó hazafiság bírta Gróf Festetics Györgyöt, valamint előbbi több ízbeli hazafiai Intézeteire, úgy a' Helikonra is, melly tulajdonképpen ebből állott:

Febr. 11-kén estve a' Királyi Gymnásium' palotájában a' Keszthelyi tanuló Ifjúság által egy Víg játék játszott: A' Nev elők, három felvonásban. Ezen darab az 1790-dik esztendőbeli Pozsonyi nevendék Papság' hazafiúi és Literátori buzgóságának szüleménnye. Ketten, hárman jól játtzották felvett személlyeiket. Az iparkodás és szorgalom valamennyiben szembetűnő volt. A' nézőjátéknak mind elején, mind végén egész muzsika mellett ama' népi ének énekeltetett: **Isten tartsd meg Királyunkat!** Ekkor estve a' Praemonstratensisek' Klastroma ki volt világítva.

Valamint egy részről örömeire lehetett az ott lévő nézőknek, kik közül többen a' legjelesebb Nemzeteknek és Fővárosoknak színjátékaival eszméretesek, a' magyar színjátszásnak ezen igen csekély zsehgéjét látni, és arról meggyőződni, hogy a' Magyar, és az ő nyelve mindenre alkalmas a' Világon; úgy más részről fájdalmas, éles, bosszús érzemény lehetett minden ott lévő hazafinak azt tudni, hogy a' magyar Theátrum, ez a' Nemzeti 's nyelvbéli Cultúrának, csinosodásnak, hazafiságnak legerősebb munkáló és emelő eszköze, ez a' gyönyörködtetve oktató, tanító, a' gonoszszat megútáltató, a' Virtust követésre ragadó Intézet Hazánkban lábra nem kaphat. A' magyar Nemzet a' tudománybéli culturára nézve már századok előtt, ha az elsők közül nem volt is, legalább nem volt az utolsó. Míg a' deák nyelv volt Európában a' Tudományoknak közönsége nyelve, addig a' Magyar a' Tudományok' uttyán egygyütt ment a' többi Nemzetekkel. Hogy azon időkorból nincsenek elég magyar Íróink, a' Nemzetnek és Hazának szünet nélkül háborúkban és harczokban forgása okozta. Hunyady Mátyás Királynak idejében még is még ragyogni is tudott a'

Ma

Magyar a' Tudományokra, és szép' mesterségekre nézve a' Nemzeteknek akkori sorában. Most minekutánna a' szép mesterségek, és Tudományok a' nagy tengeren által Amerikába, a' Néván által Ázsiába is elterjedének, most — minekutánna minden Nemzet a' maga nyelvén űzi a' tudományokat, 's ugyan ez által Nemzetenként az egész emberi Nem jobban megvilágosodik; most Európában csak a' Magyarok, és Törököknek nincsen nemzeti Theátroma! — A' Magyarok vannak ugyan Theátromai; de roppant Játékszíneiben idegen nyelveikkel idegen emberek lépnek fel; és a' Magyar, az ő pénzével mehet csak beléjük, az ő nyelvével van tiltva belőlök. Vajha egyszer a' Hazának Tehetőssei is megegygyeznének az egész Nemzetnek azon igazságos kívánságában, hogy egyszer már egy magyar Nemzeti Theátrom lábra kaphasson az Országban, és ezen hazafiúi célra csak annyit ajánlanának abból, a' mit felesleg bírnak, a' mennyit némelly kisebb sorsú, de nagyobb lelkű hazafiak magok megerőltetésével örömmel áldoznának! —

Febr. 12-kén reggel F. Királyunk' életéért nagy pompás Mise énekeltetett Ruszek József Hahóti Apát, és Keszthelyi Plébános Úr által, mellyen jelen volt a' Nm. Gróf minden Vendégeivel egygyütt, az egész tanuló Ifjúság, és az oda való lakosoknak nagy része.

Továbbá Mise után a' Keszthelyi Oskoláknak Előljáróji, Tanítottóji, és Tanítványi a' Georgikonnak palotájában öszveseregelve fogadák a' tudomány-kedvellő és elősegítő Grófot, és vendégeit. Ez volt tulajdonképpen a' Keszthelyi Helikon:

Liebbald Július, Georgikon Archon, és a' Phisicának Professzora, egy Deák beszéddel kezdé azt, mellyben előadá és kifejté ezen Intőzetnek mivoltát, czéllját, és F. Királyunk szü-

letésének innepével öszveszerkeztetését. Liebbaldnak nyelve olly ékes, olly valóságos Római volt, hogy lehetetlen volt volna minden ehez érő hallgatónak elméjében a' hajdani Rómának, nyelvének arany évével és Cicerojával, meg nem fordulni. Beszédgyének tárgya olly jeles, szempontyai, olly igazak és nyomosok, magyarázattjai olly valóságos feselő virágok voltak, hogy a' még csak támadni véltt Helikon az ő támadásának szép és nagy okaival egygyütt csak hamar egész szépében, és reményekkel biztató virításában állott előttünk.

Ezt követté Jánosy József Professornak egy Ő Felségének tiszteletére mondott deák beszédgye.

Ezeket követték némelly ezen alkalmatosságra készült beszédek, versek, és egyéb Poémáknak declamációja, úgymint:

Konyáry Mihály Stip. Pristaldusnak magyar versei Ő Felségének tiszteletére. A' declamáció helyes volt; a' versekből a' magyar nyelvnek hathatósága, és a' görög versmértékre alkalmas volta különösen kitetszett. Ezen versek, a' mint értettük Konyáry Mihálynak tulajdon munkája lévén, azt mondhattuk felölök, hogy illy jeles kezdet után sok szépet reménylhetünk tőle, kivált, ha némelly még polgárságot nem nyertt új szavakkal nagyobb válogatással és mértékletességgel él.

Németh Péter Physicusnak deák versei Ő Felségének tiszteletére.

Festetics Erneszt Ifjú Grófnak érzékeny declamációja: Egy Attya' halálát kesergő Fiúnak Elegiája. Az ifjú Grófnak belső érzékenységgel declamáltt versei annyival szívrehatóbbak voltak, minthogy csak a' múltt esztendőben

vesztette el ő is itt az egész vidéken becsült
édes attyát, és anyját.

Tischler Antal Logikusnak Ő Felségét
idvezlő deák beszédgye.

Gertinger Adolf Georgikoni Practicus-
nak hasonló foglalatú német versei.

Vadnay Lajos Gymnasiumbéli tanuló If-
júnak Ő Felségét dicsőítő és különös bátorság-
gal elő adott deák beszédgye.

Festetics Leo Ifjú Grófnak Ő Felségét
tisztelő német versei, és Körnernek Hoch
lebe Österreich nevezetű hadi éneke, ugyan
az ifjú Gróf által olly tűzzel declamálva, valamint
az a' szerzőnek tűzlelke, és hazafisága által érez-
ve és gondolva vala. Ezen declamáció azon okból
is nagyobb részvételre bírta, és mondhattuk,
ragadta a' hallgatókat, mint hogy az a' boldogult
Körnernek, ezen szintén olly lelkes Poétának
mint bajnoknak, az egész világ előtt esméretes
hazafiúi vitéz halálára emlékeztetett bennünket.
Körner nagy tisztelője volt a' Magyaroknak; bi-
zonyysága ennek Zrinyi Drámája; 's ha a' kora
halál ötöt el nem ragadgya vala, tehát a' Ma-
gyarnak még több oka lett volna ötöt barátságá-
val, és szeretetével ölelni: mert ő néki az volt
feltétele, hogy minden Dramájának tárgyát, és
vitézeit a' magyar históriából vegye. Kisfalu-
dy Sándor már kezdett is néki Programákat
ezen célra dolgoztatni, noha csak a' hazafiúi
Gróf Eszterházy Mihály által, de szemé-
lyesen még nem esmerték egymást. Az 1813-ki
háború és Körnernek ebben történt halála sem-
mivé tette ezt a' szép reményekkel biztató fel-
tételt.

Ezt követte Nagy József Georgikoni Pra-
ctikánsnak Ő Felségének születése' napjára mon-

dott, és helyesen declamáltt befejező magyar beszédgye.

Közben közben egész muzsikával ezen ünnepre készült magyar és német Énekek énekeltettek. A magyaroknak Ruszek József Apát, a németeknek Ásbóth János uradalmi Praefectus Urak voltak szerzőik.

Ezekon kívül a Keszthelyi Helikonra még sok közelebb és távolabb lévő Hazafiak írtak külföldi tárgyu nagyobb, kisebb munkákat. Ezekből a többi között a jelenlévő Dukai Takács Judith Kisasszony Ő Felségének dicséretét zengő verseit, és Ásbóth János a boldogult G. Zichy Károlynénak, született Festetics Julianának, halálát kesergő magyar verseit magok személyesen olvasták fel az egész néző és hallgató Közönségnek nagy tapsával.

Jelen voltak ezen Ő Felsége születését magyar hazafiúi módra ünneplő helyen és napon a nagy számú vendégek között Mélt. Fáy Barnabás Kir. udv. Tanácsos és Referendarius, ki éppen a Szomszédságban tartózkodott, és Szegedy Ferencz Cs. K. Kamarás és Zala Vármegyei Első Alispány Urak. Jelen volt a magyar Helikonnak Veteránusa Horváth Ádám; Jelen voltak Kisfaludy Sándor, és Berzsenyi Dániel Táblabíró, és több más Urak és Asszonyok.

Ebéd felett Ő Felségek boldog és hosszú életéért ültetek a poharak, és az örömező hangoktól zengett a palota.

Ebéd után a Georgikonnak fás Kertjében gyűltek össze a vendégek, hol egy ligetben a duda mellett, tizenkét magyar Juhász - legény tánczolta el az ünnepnek örömét. Azután Horváth Ádám magyar Eklogájának, melly ezen alkalmatosságra készült, önnön maga által felol-

vasása alatt Gyöngyösy Istvánnak emlékezetére egy madár-berkenye fa (*sorbus aucuparia*) ültetett a' jelenlévő, magokat poétai munkájik által jelesekké tett Urak által. Nemkülömben ezek, valamint szintén Takács Judith Kisaszszony is egy egy hasonló fának ültetése által hagyták Keszthelyen emlékezeteket.

Estve a' Gymnasium palotájában többnyire Keszthelyiek, és a' nagyszívű birtokosnak bőkezősége által taníttatott Ifjak által nagy muzsika adatott több osztályokban, melyet ismét a' népi ének: „Isten tartsd meg Királyunkat” fejezett be.

Vacsora után tánczos multság vetett véget az innepnek.

Az innepnek becsét azzal emelte még a' lelkes Hazafi, G. Festetics György, hogy 4500 forintokból álló Summát osztott ki, tudniillik: 2000 fkat a' magyar Invalidus Katonának, 2000 fkat a' házi szegényeknek, és 500 fkat a' Georgikonban és Királyi Gymnasiumban tanuló és magokat megkülönböztetett Ifjaknak számára.

A' nagy lelkű Gróf, ezen hazafiúi szép és hasznos Intézetnek Alkotója után dicséretet és köszönetet érdemel Ruszek József Apát, és Ásbóth János Uradalmi Praefectus Uraknak a' Keszthelyi Helikonnak mind művelésében, és szorgalmas elrendelésében, mind egyéb illy műveknek a' nagy Intézőnek lelke szerént végrehajtásában esméretes faradhatatlan hazafiúi, és Literátori buzgósága.

Irta egy jelen volt Vendég.